

Н.С. Савченко (Ред. кол.). Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2017. С. 204-205.

2. Іригіна С.О. Театральна педагогіка як мистецько-педагогічна проблема у системі диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів-музикантів. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 157. В.Ф. Черкасов, В.В. Радул, Н.С. Савченко (Ред. кол.). Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2017.

3. Косінська Н.Л. Методика формування сценічно-образної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокальної підготовки: дис. ... канд. пед. наук. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2021.

4. Лимаренко Л.І. Студентський театр у системі професійної підготовки майбутніх педагогів: монографія. Херсон. держ. ун-т. Херсон: ХДУ, 2015.

5. Мозговий В.Л. Практикум із режисури педагогічної дії: навч. посіб. Миколаїв: Іліон, 2014.

6. Олексюк О.М., Ткач М.М., Лісун Д.В. Герменевтичний підхід у вищій мистецькій освіті. (Монографія). К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013.

УДК 781.6: 372.878

Павло Косенко, м. Київ

СИМВОЛІЧНА ОБРАЗНІСТЬ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ВНУТРІШНІЙ КОД РЕАЛІЗАЦІЇ ЙОГО ПЕДАГОГІЧНОЇ ФУНКЦІЇ

Якщо спостерігати плін історії, то можна побачити, що музика завжди була і залишається невід'ємною частиною духовного життя людини. Маючи здатність задовольняти потребу в отриманні насолоди від прослуховування або виконання, викликати внутрішні переживання і сприяти зовнішньому вияву емоцій і почуттів, та навіть призводити до духовного очищення, катарсису, цей вид мистецтва, з одного боку, автономно впливає на особистість. З іншого боку, володіючи сугестивним потенціалом, а інакше кажучи спроможністю своїх виражальних властивостей викликати переконання, які не потребують підкріплення критичним мисленням, і спонукати до певних дій [3], музичне мистецтво набуває важливого значення в організації міжособистісних відносин, одночасно беручи на себе місію відбиття соціокультурного розвитку суспільства і джерела його формування.

Від сивої давнини у прагненні найповнішою мірою використати вищевказані властивості на користь формування і підтримки суспільного устрою, питливі уми прагнули досягнути закони функціонування цього мистецтва. Тож поряд з побутовими формами його існування виникли музична теорія і практика професійного виконавства, а оскільки і те, і інше потребувало накопичення і передачі знань і досвіду, музичне мистецтво почало відігравати педагогічну функцію, спрямовану на підготовку всіх суб'єктів, задіяних у музичному житті – від композиторів до звичайних слухачів.

Так навчання музики стає одним із чотирьох основних предметів античної освіти, а починаючи від епохи Середньовіччя входить до переліку так званих «семи вільних мистецтв» в якості технічної науки. Відомо що у ті часи теорія музики могла розглядатись як «наука у собі», що не потребувала реального втілення у звучанні, тож поряд з практикуючими музикантами існували «чисті теоретики», які, не вмюючи ні грати, ні акомпанувати, користувались неабиякою повагою оточуючих [2, с. 13].

Продовжуючи і збагачуючи теоретичні здобутки попередніх поколінь, доба Відродження віддає належне музичному навчанню як засобу розумового і

естетичного виховання людини, а епоха Бароко закладає традиції сучасного виконавства – від набуття багатьма музичними інструментами довершених конструктивних особливостей і пов'язаних з ними технічних прийомів виконавства, до видання керівництв для музичного навчання.

У часи становлення ідейної течії Просвітництва розширюються уявлення про суспільну роль музики і музичної освіти та відбувається оформлення музичної педагогіки у самостійну галузь знань. Академічна музика повертається обличчям не лише до вузького кола елітарних слухачів, а до більш широкого загалу. Усталені традиції музичного навчання «майстер-учень» замінюються на нову інституцію – консерваторію, яка перебирає на себе основну педагогічну функцію, націлену як на підготовку достатньої кількості професійних музикантів, так і на розвиток культури і смаків слухачів (перший такий заклад на території України було відкрито у 1787 р. відомим італійським композитором Дж. Сарті). Від того часу музична педагогіка стрімко розвивається під впливом еволюції музичних стилів та жанрів, практики музичного виконавства і композиції, наукових досягнень в суміжних галузях знань, розширених задач музичного навчання у зв'язку з появою різних типів освітніх установ.

Нині для людини, яка опановує музичне мистецтво, предметом вивчення є музика більш ніж чотирьох століть. Для того, щоб її правильно трактувати, ефективно засвоювати і виконувати стилістично вірно, потрібно розуміти прихований в ній смисловий код, який відкриває шлях до відчуття її символічної образності. Наша мета з'ясувати, що потрібно спеціалістам в галузі музичного мистецтва, аби бути не просто вправними жонглерами музичних звуків для задоволення попитів аудиторії (це можна віднести і до виконавців і до композиторів), а тими митцями енциклопедичних знань, а можна сказати, енциклопедичного чуття, які, беручи «відповідальність за всю музичну спадщину» [2, с. 15] транслюватимуть своє глибинне розуміння мистецтва, реалізуюючи його педагогічну, просвітницьку функцію.

Так само як слова залежно від контексту можуть набувати різного семантичного значення, так і підтекст прихований в музичних фразах може інтерпретуватись варіативно. Втілені у фактичному звучанні художньо-інтонаційні образи набувають у свідомості слухача суб'єктивного забарвлення, зумовленого емоційним досвідом окремої особистості та безпосереднім моментом сприйняття. Втім означені образи приховують закладений в них авторський зміст, який потребує чогось на кшталт роз'яснення, тлумачення. Таке роз'яснення покладається на виконавця музичного твору і має виявлятися в категоріях суто естетичних та емоційних – не сухому, механістичному відтворенні мелодичних ліній і співзвуч, а в музикуванні, наповненому емоціями і розгортанням драматургії.

Перше, що дає ключ до розкодування образного змісту твору, є нотний текст. Але не варто очікувати від паперу з графічними знаками вичерпної інформації, яка б дозволила повною мірою розшифрувати композиторський задум. Сценічна інтерпретація деякими сучасними музикантами власних композицій може засвідчити, що авторський текст не є чимось непорушним – артикуляція, динаміка, агогіка та й сама мелодія можуть піддаватись певним інтонаційним трансформаціям, імпровізуватись. Що вже казати про музику минулих епох, коли нотний запис ще не був достатньо деталізованим, а імпровізація розглядалась як важливий компонент виконавської майстерності музиканта.

Отже, аби розпізнавати, де потрібно ретельно слідувати нотам і авторським ремаркам, а де артисту надається значна свобода, і де, незважаючи на відсутність тих чи інших позначень, важливо грати так, а не інакше, адже це зумовлено естетикою стилю, необхідні знання. Втім для того, щоб виражати, транслювати певний смисл за посередництвом музичних звуків, недостатньо просто знати, про що промовляє музикант. Допоки знання не будуть підкріплені художнім чуттям та інтуїцією, доти закодована в музичному тексті інформація залишатиметься для виконавця «іноземною мовою», яку можна прочитати, але не відчувати ментально, і дотіль музикант не зможе виконувати свою педагогічну, виховну і просвітницьку функцію.

Подібне чуття варто шукати у спогляданні витворів інших мистецтв, які побачили світ у той історичний період, що їй відповідна музика, і знаходженні спільної точки дотику, яка, володіючи рівнозначними виразними можливостями, виконує схожу, споріднену функцію і може дати аналогію для відтворення музичних образів. Залучення такого додаткового ресурсу посилює і предмет нашого дослідження, вивільнює, розкріпає мислення музиканта – збуджується уява, проживаються емоції, збагачується чуттєвий досвід.

Таким чином, символічна образність музичного мистецтва минулих епох, продовжуючи жити в сьогоденні і будучи оцінена з сучасних позицій, може змінюватись у деталях, але зберігає універсальні, не підвладні часу риси. Почасти для того, щоб збагнути закодований в ній зміст, недостатньо лише теоретичних знань і логічного мислення – наш розум потребує яскравих образних асоціацій, які, преломлені через власну естетику музичної мови з притаманними їй специфічними засобами виразності, такими як ритм, мелодія, гармонія тощо отримують «величезну міць впливу на людське тіло й дух» [2, с. 11].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Косенко П.Б. Музичне навчання як детермінанта творчого розвитку особистості. Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. Вип. 26. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. С. 35–42.

2. Харнонкурт Н. Музика як мова звуків. Науково-популярне видання. Суми: Собор, 2002. 184 с.

3. Suggestion. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/science/suggestion>.

УДК 378.2: 17

Світлана Кулікова, м. Кропивницький

ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ В ГАЛУЗІ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Актуальною проблемою мистецької освіти в нашій країні наразі є організація системи професійного навчання майбутнього педагога-музиканта на основі спеціально організованого соціокультурного середовища. Розвиток вищої мистецької освіти в наш час відрізняється динамічністю та мобільністю соціальної системи, в центрі якої знаходиться особистість, яка готова до змін, адаптації, має високий рівень сформованих «м'яких», «надпрофесійних компетенцій» та бажання й вміння вчитися впродовж усього життя.